

**Karta zgłoszenia tematyki badawczej
w dziedzinie nauk społecznych
dla kandydatów do Szkoły Doktorskiej
w roku akademickim 2025/2026**

Proponowana tematyka doktoratu
Działalność polskiej emigracji niepodległościowej po II wojnie światowej – aspekty polityczne, gospodarcze, kulturalne i społeczne
Dyscyplina naukowa
NAUKI O POLITYCE I ADMINISTRACJI
Proponowany promotor
Dr hab. Michał Polak prof. PK Wydział Humanistyczny; Katedra Studiów Regionalnych i Europejskich ul. E. Kwiatkowskiego 6E; budynek B; pokój 213B e-mail: michal.polak@tu.koszalin.pl ; tel. : +48 94 3439171

Krótki opis tematyki badawczej ze wskazaniem problematyki naukowej (max. 350 słów)
Polska II Wielka Emigracja to określenie próbujące oddać charakter skali zjawiska przemieszczeń setek tysięcy obywateli polskich w trakcie oraz bezpośrednio po zakończeniu II wojny światowej, którzy jako uchodźcy dotarli do różnych krajów wolnego świata. Wielu z nich nie wróciło do znajdującej się w strefie wpływów sowieckich Polski, dla części z nich nie było powrotu ze względu na przesunięcia granic Związku Sowieckiego na zachód. Do powrotu zniechęcały informacje o szykanach i represjach, jakimi władze komunistyczne objęły tych, którzy wrócili do kraju. Przykładowo na Wyspy Brytyjskie w latach 1940-1942 najpierw dotarli uciekinierzy z Francji, potem część Polaków uwolniona z sowieckiej niewoli po 22 czerwca 1941 r. Wśród wielotysięcznej rzeszy uchodźców przeważali żołnierze, ale było wśród nich wielu polityków i działaczy społecznych, przedstawicieli środowisk twórczych i nauki, wolnych zawodów, działaczy gospodarczych, przedsiębiorców itp. Środowiska te zaczęły w naturalny sposób konsolidować się wokół rządu RP na uchodźstwie, który postawił sobie za cel politykę uświadamiania społeczności międzynarodowej o dramatycznej sytuacji Polski. Polskie uchodźstwo niepodległościowe musiało sprostać wielu wyzwaniom, poczynając od znalezienia sposobów na przetrwanie w obcym środowisku (choćby przełamanie bariery językowej), konieczności zdobycia nowych umiejętności, które byłyby przydatne w nowej sytuacji, po poradzenie sobie z tęsknotą za ojczyzną, do której nie mieli możliwości bezpiecznego powrotu.

Nie rezygnując z charakterystycznych dla Polaków sporów wewnętrznych, potrafili jednak godnie i celnie świadczyć o niesprawiedliwości “ładu pojałtańskiego”.

Polski rząd na uchodźstwie w latach 1940-1990, jak również polska diaspora rozrzucona po wolnym świecie w latach 1945-1990, przyglądali się z troską ewolucji polityki mocarstw “wolnego świata”, poszukując aktywnie możliwości nagłośnienia tragizmu sprawy polskiej rządów i społeczeństw demokratycznym. Aktywnie wspierali proces integracji europejskiej oraz działalność demokratycznych organizacji międzynarodowych, jak również paktu obronnego NATO.

Wśród polskiego uchodźstwa, pomimo przyziemnych problemów egzystencjalnych, na plan pierwszy wyszli przedstawiciele klasy politycznej, działacze społeczni, naukowcy. Zainteresować się warto nie tylko sylwetkami najbardziej rozpoznawalnymi ale także przywódcami i integratorami lokalnych społeczności polonijnych, którzy niejednokrotnie aktywnie działali jeszcze w pierwszej i drugiej dekadzie XXI w.

Powyższy obszar badań łączy się z szeroko pojętą polityką pamięci o wydarzeniach II wojny światowej, losach polskiej diaspory po II wojnie światowej, ale również o współczesnej kooperacji samorządowej szczebla lokalnego i regionalnego odnośnie upamiętniania wydarzeń historycznych.

Uzasadnienie celowości podjęcia tematyki badawczej (max. 150 słów)

Osiągnięcia polskiego uchodźstwa niepodległościowego 1945-1990, pomimo rosnącej popularności zagadnienia i dorobku publikacyjnego naukowców, nadal wymagają badań źródłowych i analiz. Odkrywane są kolejne dokumenty różnej proveniencji, wprowadzające nowe zmienne do wcześniej analizowanych kwestii. Szereg unikatowych danych i źródeł jest nadal w posiadaniu rodzin polskich emigrantów politycznych. Ocalenia wymaga spuścizna licznych organizacji polonijnych, z których większość zakończyła swą działalność w związku z „wykruszeniem się” ich członków. Inne nadal funkcjonują. Oczekują one na swojego badacza.

Pomimo oficjalnego zakończenia misji rządu RP na uchodźstwie w 1990 r. i naturalnego topnienia liczb członków polskich organizacji (kombatanckich, politycznych, społecznych, kulturalnych itp.) do dzisiaj środowisko II Wielkiej Emigracji wywiera aktywny wpływ na młode pokolenia Polaków – także aktualnych emigrantów zarobkowych.

Na uwagę zasługuje wątek współczesnej polityki pamięci na temat osiągnięć polskiego uchodźstwa i wszelkich śladów jego aktywności w różnych wymiarach, który jest społecznie ważny.

Zainteresowanie badaczy budzą także sylwetki poszczególnych przywódców polonijnych, którzy swoją aktywnością i osiągnięciami na trwale zapisali się w pamięci Polaków. Niektórzy z nich nadal aktywnie działają.

Nadmienić należy, że w ramach Wydziału Humanistycznego PK, przy współpracy Biblioteki Politechniki Koszalińskiej organizowane jest Centrum Badań nad Uchodźstwem i Emigracją, w którym zdeponowane są polonika oraz wyniki kwerend zagranicznych pracowników WH.

Proponowane tematy prac doktorskich w ramach zgłaszanej tematyki badawczej (do 3 tematów)

1. Reprezentacja niepodległościowego uchodźstwa polskiego w wybranych organizacjach międzynarodowych 1945-1990
2. Rola wybranych przywódców polonijnych w integrowaniu polskiej diaspory 1945-2024
3. Polska emigracja niepodległościowa wobec wydarzeń w kraju 1945-2004

Źródła finansowania tematyki badawczej (tematyka realizowanych obecnie grantów naukowych finansowanych ze źródeł zewnętrznych lub w ramach subwencji)
Projekt statutowy na lata 2024-2025 - Polacy w kraju i na emigracji wobec globalnych i regionalnych procesów polityczno-gospodarczych w XX i XXI w.
Potwierdzenie możliwości zapewnienia dostępu do aparatury naukowej oraz oprogramowania niezbędnego do realizacji proponowanej tematyki badawczej (niewłaściwe usunąć)
W PEŁNI
W przypadku odpowiedzi CZĘŚCIOWO lub BRAK proszę wskazać rodzaj brakującej aparatury naukowej i/lub oprogramowania oraz źródła finansowania dostępu do nich
-

Wykaz dorobku naukowego promotora w tematyce wskazanych problemów naukowych
Wykaz ważniejszych publikacji (maksymalnie 5), publikowanych w czasopismach indeksowanych w Web of Science lub Scopus za okres ostatnich 3 lat (z uwzględnieniem współczynnika wpływu czasopisma oraz punktacji MEiN)
1. M. Polak, <i>Obchody rocznic narodowych przez polskie uchodźstwo polityczne w Wielkiej Brytanii w świetle wydawnictw okolicznościowych Juliusza L. Englerta</i>, „Dzieje Najnowsze” nr 2 z 2019 r. s. 229-246. 2. M. Polak (współautor), <i>Relacje gen. Władysława Andersa z organizacjami kombatanckimi w USA 1946-1970</i> [w:] <i>Udział i rola Polonii amerykańskiej w kształtowaniu stosunków polityczno-społecznych pomiędzy USA i Polską w XX i XXI wieku</i>, red. W. Głiński, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2020, s. 367-408. 3. M. Polak (współautor), <i>W cieniu wielkiej polityki. Londyńskie dzieje pomnika katyńskiego 1971-1979</i>, „Saeculum Christianum”, nr 1 z 2021 r. 4. M. Polak (współautor), <i>General Broni Władysław Anders 1892-1970. Czyny i pamięć</i>, Warszawa 2022. 5. <i>Ewakuacja Armii Polskiej ze Związku Sowieckiego na Bliski i Środkowy Wschód w świetle wydawnictw źródłowych ośrodka koszalińskiego</i>, w: <i>In memoria amicorum. Księga pamiątkowa ku czci prof. Zbigniewa Wawra</i>, 2024, Muzeum Łazienki Królewskie, s.233-250. 6. M. Polak (współautor), <i>General Władysław Anders. Deeds and Remembrance</i>, Warszawa 2024, ss. 608.
Wykaz grantów naukowych finansowanych przez Narodowe Centrum Nauki, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz European Research Council, w których promotor brał udział w okresie ostatnich 5 lat
<i>Koszalińskie „Centrum Badań nad Uchodźstwem i Emigracją”. Studia nad dziejami polskiej emigracji</i> , (Umowa nr NdS-II/SP/0154/2023/01)
Wykaz usług badawczych realizowanych na rzecz przemysłu związanych z proponowaną tematyką badawczą za okres ostatnich 5 lat